سووڕی خوێنی مانگانەی ژنان

[كردي – کوردی – kurdish]

مامۆستا ئەحمەد کاکە محمود

(ڕەحمەتی خوای لێ بێت)

پێداچوونەوەی: پشتیوان صابر عزیز

2014 - 1435

IslamHouse.com

أحكام الحيض

« باللغة الكردية »

الشيخ أحمد كاكه محمود

يرحمه الله

مراجعة : بشتيوان صابر عزيز

2014 - 1435

IslamHouse.com

سووڕی خوێنی مانگانەی ژنان

1- قسەی ڕاست ئەوەیە کە ماوەی (حەیز) سنووری کەم و زۆری بۆ نییە.

2- بەر لە تەمەنی (9) ساڵی کچان، خوێنی حەیز پەیدا نابێت، چونکە بەر لە تەمەنی (9) ساڵیی، هیچ ئافرەتێك ناگونجێ منداڵی ببێت، خۆئەگەر تەمەنی گەیشتە (9) ساڵ و خوێنی بە خۆیەوە دیت، دەکرێ بگوترێ: ئەوە حەیزە.

3- تێکچوونی یاساو سیستمی ح ەیز - دوای تەمەنی (50) ساڵ- هەر خوێنێ هات، بە خوێنی حەیز دانانرێت، بەڵکو خوێنی (فاسید) ەو، دەبێ ئەو ژنە نوێژ بکاو ڕۆژوو بگرێ.

4- نیشانەکانی خوێنی حەیز:

یەکەم: بۆگەنە.

دووەم : ئەوەند سوورە، ڕەش دەنوێنێت.

سێهەم : خەست و چڕە.

5- ئەگەر ئافرەتێك خوێنی بەخو یەوە دیت، دەشگونجا حەیز بێ و یەکەمجاریشی بوو، ئەوە بەحەیز دادەنرێ، وە دەبێ چاوەڕوانی بکات تادوایی دێت، وە پێوەیست بە دووبارە بوونەوە ناکات.

6- ئەگەر ژنێك بۆ ماوەی چەند كاتژمێرێك خوێن هات و ئینجا نەما، ئەوە حەیزەو دەبێ چاوەروانی بكات، چونكە دیسان دێتەوە.

7- وا دەبێ پاشخۆشتن لەخوێنی حەیز، خوێنێكی زەرد و لێڵ دێت، ئەوە بەحەیز دانانرێ و، پێویست بە خۆشۆردن ناكات. بەلا م ئەگەر بە رەنگ خوێنی تەواو بوو، دەبێ سەر لەنوێ خۆی بشواتەوە، چونكە بەحەیز دادەنرێت.

8- ئەگەر ژنێك بە هۆی تەمەن زۆرییەوە خوێنی نەما، ئەوە بەسەردەمی مەئیووس بوون لە حەیز (سن اليأس) دادەنرێ.

9- ژنی بێ نوێژ تاپاك نەبێتەوەو خۆی نەشۆرێت، نابێ سەرجێی لەگەڵدا بكرێت.

10- ئەو كتێب و ناميلكانە كەهەندێ ئايەتی قورئانيان تێدايە، ژنانی حەیزدارو خەڵكانی لەشگران و بێ دەستنوێژ، دەتوانن دەستيان لێبدەن، چونكە (مصحف) نييە.

11- ژنی حەیزدار دەتوانێ خەنە لە دەست و پێ و سەری بگرێت.

12- ژنان دەتوانن بۆئەوەی بكەونە حەیزەوە دەرمان بخۆن، ئەگەر بزانن تووشی زيان نابن پێی.

13- لە بەكارهێنانی(دەرمان) بۆ راگرتنی حەیز، پزیشكەكان (14) جۆر زەرەرو زيانيان باسكردووە.

14- لە مانگی رەمەزان و حەجدا، خواردنی حەبی راگری حەیز، قەیدی نییە، بەمەرجێ لە رووی تەندروستییەوە زیانبەخش نەبێ.

15- ئەگەر ژنێك حەبی بەکار هێنا بۆ ئەوە بکەوێتە حەیزەوە، پاشان خوێن هات، دەبێ بچێت لە پزیشك بپرسێت: ئەگەر ئەو گوتی ئەو خوێنە، خوێنی حەیزە، ئەوا باشە، ئەگینە کاریگەری حەبەکانەو حەیز نییە.

16- ئەگەر ژنێك دەرمانی بەکار هێناو کەوتە حەیزەوە، دیارە ئەوماوەیە بە حەیز بۆی دادەنرێ و گێڕانەوەی نوێژی لە سەر نییە، چونکە مادەم خوێنی حەیز هات، ئیتر بەهەر شێوەیەك بێت دەبێتە حەیز، هەرکاتێکیش نەما بە هۆی هەر شتێکەوە بێت، دەبێ نوێژو رۆژووی خۆی ئەنجام بدات.

17- ژنی حەیزدار دەتوانێ تەواوی ویردو زیکرە شەرعییەکان و زیکرەکانی بەیانیان و ئێواران و دوعاکانی تر لەگەڵ کتێبی زانستیی و فیقهو فەرموودە و تەفسیرەکاندا بخوێنێتەوە.

18- ژنی حەیزدارو زەیسان، هیچ جۆرە نوێژێکی لەسەر نییە و نابێ بیکات، بۆ دواى پاکبوونەوەیشی گێرانەوەی ناوێ.

19- ژنی خاوەن حەیز رۆژووی لەسەر نییە، بەلا َم دەبێ پاش پاکبوونەوە بیگێڕێتەوە.

20- ژنی بێ نوێژ: نابێ چەرخە (تەواف) ی دەوری ماڵی خودا بکات، بەلام کردەوەکانی تری حەج، وەکو هاتووچۆی

نێوان (صەفا) و (مەروە) و وەستانی (عەرەفە) و شەومانەوە لە (مزدەلیفە)... هەتا دوایی دەتوانێ ئەنجامیان بدات.

21- ئەگەژنێك مەناسكی حەجی تەواو كردو پاشان كەوتە حەیزەوە، ئیتر نابێ (طواف الوداع) بكات.

22- لە مزگەوتدا تەنانەتی لە (مصلی) شدا ژنی حەیز دار حەرامە بمێنێتەوە، بەلا م (داود الظاهری) و (مزنی) دەڵێن: لە مزگەوتدا دەتوانێ بمێنێتەوە، وە (إبن حزم الظاهری) رێگە دەدات بە ژنانی حەیزدار كە دەوری قورئان بكەنەوە، (مالك) یەكانیش هەروا.

23- ژنی حەیزدار نابێ رێ بە مێردەكەی بدات (جیماع) ی لەگەڵ بكات، چونكە حەرامە.

24- مێرد دەتوانێ – جگە لە جیماع- هەموو لەزەتێك لە ژنی حەیزدارو زەیسان وەرگرێ و لەگەڵیا بخەوێت.

25- ژنی حەیزدار حەرامە لەو كاتەدا تەلا ق بدرێت، تەنانەتی ەەندێ لە زاناكان دەڵێن تەلاقی ناكەوێ.

26- هەركات ژنی حەیزدار پاكبوویەوە، دەبێ تەواوی جەستەی بشۆرێت.

27- زیادو كەمكردنی ماوەی حەیز: بۆ نموونە: عادەتی (7) رۆژ بووە، كەچی دوای شەش رۆژ خوێنەكەی نەما، یان بە پێچەوانەوە. قسەی راست ئەوەیە كە هەركات خوێنی دیت حەیزە، هەركاتێكیش نەما بە پاك دادەنرێ. واتە: زیادو كەم دەور نابینێت.

28- پاش و پێ شکردنی کاتی حەیز (جارێ لە سەرەتای مانگەوە، جارێکی تر لە کوتایی مانگەوە) قەیدی نییە، هەرکات خوێن پەیدا بوو حەیزە، هەرکاتێکیش نەما، حەیز تەواو بووە.

29- ژنان وا دەبێ خوێنەکەیان بە زەرد رەنگ دەبینن، وایش دەبێ لێڵە لە نێوان زەردو رەشدا.. ئەوە ئەگەر لەناو ماوەی حەیزەکەدا بوو، یان هێمان پاك نەبوبوویەوە، بەحەیز دادەنرێت، خۆ ئەگەر پاش پاکبوونەوە بوو، حەیز نییە.

30- بچڕبچڕی خوێن (ئەمرۆ خوێن هەیە، سبەینێ خوێنی نییە) ئەمە ئەگەر هەمووکات ئاوا بوو، ئەوە بە (ئیستیحاضە) دادەنرێت، خۆ ئەگەر بەیناوبەین بوو، ئەوە ئەگەر نەمانی خوێنەکە کەمتر لە رۆژێك بوو، بەپاك دانانرێ، مەگەر لە ئاخرو ئۆخری عادەتی خۆیەوە بێت.

31- تەڕی و (رطوبە) ی عەورەت: ئەگەر لەناو کاتی حەیزدا بوو و پێش پاکبوونەوە، بەحەیز دادەنرێت، خۆئەگەر پاش پاکبوونەوە بوو، حەیز نییە.

32- ئەگەر لە غەیری رۆژەکانی حەیزیدا چەند دڵۆپێ خوێنی دیت، دەبێ دەست لە نوێژو رۆژووی خۆی هەڵنەگرێ، چونکە ئەوە خوێنی حەیز نییە.

33- پێنج رۆژ بەر لە سووڕی مانگانەی خۆی، خوێنی دیت، ئەوە ئەگەر بەر لەوە خوێنی نەبوو، بە حەیز دانانرێت، واتە: دەبێ رۆژوو نوێژ بکات و بۆ هەموو نوێژێکیش دەستنوێژ بگرێت.

تێبینی: گەلێ جار ئەم شتانە عادەتی ژنان دەشێوێنن :

یەکەم : بەکارهێنانی حەب بۆ ڕێگرتن لە حەیز (پێشی دەخەن، دواى دەخەن، زیادو کەمی دەکەن).

دووەم : بەکارهێنانی (لەولەب) بۆ ڕێگرتن لە منداڵبوون، چونکە بەهۆی ئەوەوە خوێنەکە بەکەمی دێتە دەر، ئەوساش لەباتی (7) ڕۆژ، دە ڕۆژ دەخایەنێت.

34- وادەبێ سێ ڕۆژ بەر لە عادەتی سوڕی مانگانەی خۆی، خوێن پەیدا دەبێ ئای ا چی بکرێ؟.. بۆ وەلا می ئەم پرسیارە دەڵێین: ئەگەر ژنەکە عادەتی خۆی بە ژمارە بزانێت، یان بە ڕەنگی خوێنەکە، یان بەکات و زەمان، دەبێ لەوکاتەدا نوێژ نەکا، پاشان غوسڵ بکات و نوێژ بکات، ئەو خوێنەش پێش عادەت دێت، خوێنێکی (فاسد)ەو کاری پێناکرێ. واتە: لەبەر ئەو، واز لە نوێژو ڕۆژوو ناهێڵرێت، بەڵکو دەبێ خوێنەکەی بشۆرێ و پاشخۆی ببەستێ و بۆ هەموو نوێژێکیش دەستنوێژ هەڵبگرێت، چونکە حسابی (مستحاضە)ی بۆ دەکرێت.

35- ژنێك لە ڕۆژەکانی سووڕی مانگانەیدا، دوو ڕۆژ خوێن دەبێنێ، پاشان دەبڕێ و نامێنێ، دیسان بۆ ڕۆژی چوارەم پەیدا دەبێتەوە، دەبێ بۆ ڕۆژی سێیەم چی بکات ؟ ئەگەر ئەو ژنە ڕۆژەکانی عادەتی خۆی بزانێت، دەبێ لەو ڕۆژانەدا دەست لە نوێژکردن هەڵگرێ و ڕۆژو نەگرێ، ئەگەرچی هەندێ ڕۆژیش خوێن نەیەت.

36- خوێنی کەم لە ڕۆژەکانی عادەتی خۆیدا بەحەیز دادەنرێت.

37- لەکاتی عادەتی خۆیدا خوێن دێت و دەبڕێت، دەبێ چی بکات؟..بڵێ هەرکات خوێن هات، بەحەیز دادەنرێت، ئیتر نێوان ئەم حەیزەو حەیزی پێشووی زۆر بێت یان کەم.. ئەگەر کەوتە حەیزەوەو پاکەوە بوو پاشان دوای پێنج رۆژ، یان شەش رۆژ خوێن پەیدا بووەوە، دەبێ دەست لە نوێژو رۆژو هەڵبگرێت، چونکە ئەوە حەیزە.

38- ئەگەر پاش نەمانی خوێنی حەیز، خوێنێکی زەرد، یان خوێنێکی لێڵ، یان رەشی دیت، ئەوە بەحەیز دانانرێت، بەڵکو پێویستە نوێژ بکاو رۆژوو بگرێت.

39- پاش دوو رۆژ لە رۆژەکانی عادەتی مانگانەی خۆی پاکبوویەوە، ئەنجا دوای رۆژێ، یان دوو رۆژ، خوێن پەیدا بوویەوە، دەبێ لەو دوو رۆژەدا خوێن هەیە، دەست لە نوێژ و رۆژوو هەڵگرێت.. لەو رۆژانەشدا خوێن نییە خۆی بشۆرێ و نوێژەکان بکات.

40- ژنێك لە سەرەتای هەموو مانگێکەوە بەپێی عادەتی خۆی (6) رۆژ دەکەوێتە حەیز، پاشان هەندێ جار درێژە دەکێشێ، دەبێ چی بکات؟.. بۆئەوە دەبێ لەسەرەتای هەموو مانگێکەوە (6) رۆژ دانیشێ و نوێژ نەکا ت، چونکە ئەوە حەیزە، بەلام لە رۆژەکانی تردا، دەبێ غوسڵ بکاو نوێژ بکات و گوێ بە خوێنەکەی نەدات.

41- ژنێك لەبەر پیریی وچوونە ساڵەوە خوێنی نەما، پاشان چووە سەفەرو خوێنی پەیدا بوو و درێژەی کێشا، دەبێ چی

بكات..؟ دەبێ گوێ بەو خوێنە نەدات، چونکە زۆربەی زاناکان دەڵێن: کە ئافرەت گەیشتە (50) ساڵ حەیزی نامێنێ.

42- ژنێك عادەتی خۆی (9) رۆژ، یان (10) رۆژ بوو و پاك بویەوە، پاشان بە بچڕ بچڕ خوێنەکەی هاتەوە.... بەڵێ پاش تەواوکردنی ماوەی خۆی، هەر خوێنێك هات، کاری پێناکرێ و فاسیدە.

وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم